

Ewa Tabaka

"W woskowym wianku" a "Flagi" Borysa Popławskiego : statystyka i interpretacja

Acta Polono-Ruthenica 14, 275-284

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ewa Tabaka
Olsztyn

***W woskowym wianku a Flagi* Borysa Popławskiego – statystyka i interpretacja**

Borys Popławski już za życia był postrzegany jako postać wyjątkowa. Porównywano go z Arthurem Rimbaudem, Aleksandrem Błokiem czy Andriejem Biełym. W Polsce jednak on i jego twórczość nie są jeszcze tak dobrze znane. Za życia udało mu się wydać tylko jeden zbiorek *Flagi*¹ (*Флаги* – 1931), a trzy kolejne: *Śnieżna godzina* (*Снежный час* – 1936), *W woskowym wianku* (*В венке из воска* – 1938) i *Sterowiec donikąd* (*Дурижабль неизвестного направления* – 1965) ukazały się już po jego śmierci, natomiast rękopis tomiku *Automatyczne wiersze* (*Автоматические стихи*) odnaleziono w archiwum poety dopiero w 1998 r. Jak dotąd, na polskim rynku czytelnicy pojawiło się tłumaczenie tylko tego ostatniego zbioru².

Poniższe studium jest rezultatem obserwacji rozwoju poetyki Popławskiego przez porównywanie jego twórczości poetyckiej w aspekcie chronologicznym. W tym celu przedmiotem badań uczyniono dwa jego tomiki wierszy: *W woskowym wianku*, zawierający najwcześniejsze wiersze poety z lat 1922–1930 i zbiorek *Flagi* z utworami z okresu 1923–1930. Oba zostały porównane za pomocą ilościowo-jakościowej metody analizy tekstu.

W metodzie ilościowo-jakościowej patrzymy na utwór z punktu widzenia statystyki. Najistotniejszym jego parametrem staje się wówczas frekwencja występujących w tekście jednostek. Elementy znaczące występują częściej od innych, a to pozwala twierdzić, że w idiolekcie danego pisarza odgrywają one główną rolę. Tego rodzaju analiza pozwala na dokonanie względnie „czystej” interpretacji przez wskazanie na semantyczne i stylistyczne preferencje twórcy, a co za tym idzie

¹ Tomik został wydany dzięki szczodrości bogatej wdowy i wywołał skrajne recenzje, jednak nikt nie pozostał wobec niego obojętny, także Vladimir Nabokov, który początkowo bardzo krytycznie odniósł się do twórczości Popławskiego. Zob. В. Набоков, *Б. Поплавский. „Флаги”*, [w:] *Борис Поплавский в оценках и воспоминаниях современников*, отв. ред. Л. Аллен, Санкт-Петербург – Дюссельдорф 1993, s. 166–168.

² Zob. B. Popławski, *Automatyczne wiersze*, tłum. G. Ojcewicz, Olsztyn 2009.

– indywidualny styl poety³. Ponadto analiza poszczególnych tomików w porządku chronologicznym umożliwi dokładne prześledzenie ewolucji idiolektu pisarza. Pozwoli też odpowiedzieć na pytanie, czy poetyka danego twórcy jest rzeczą stałą, czy też może zmienną.

Każdy z dwóch tekstów został uprzednio podzielony na samodzielne graficzne elementy, a następnie przyporządkowany do poszczególnych części mowy: rzeczowników, przymiotników, czasowników, imiesłowów, przysłówków, zaimków i grupy pozostałych (w tym liczebników, spójników, partykuł itd.). Na tej podstawie zostały zbudowane listy rangowe w porządku alfabetycznym oraz malejącym, zawierające frekwencję i wielkość procentową użyć jednostek w stosunku do wszystkich wyodrębnionych elementów analizowanego tekstu.

Dodatkowo, istotnym parametrem w analizie rzeczownika był podział na liczbę pojedynczą i mnogą, a w przypadku czasownika – na czas przeszły, teraźniejszy i przyszły z zaznaczeniem osoby w liczbie pojedynczej i mnogiej, a także występowanie form bezokolicznika i trybu rozkazującego. Wyszliśmy bowiem z założenia, że w formach gramatycznych ukrywa się istotny parametr poetyki pisarza. Kolejnym etapem było zestawienie najważniejszych części mowy: rzeczowników, czasowników, przymiotników, zaimków i przysłówków o najwyższej frekwencji⁴.

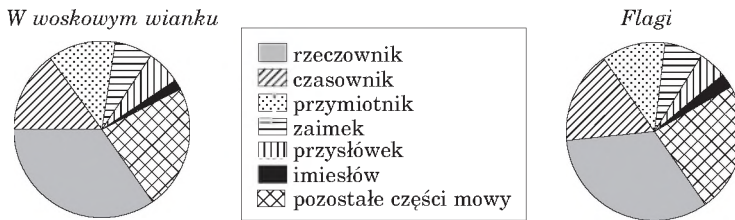
Wyniki przeprowadzonej analizy są następujące. W *W woskowym wianku* na ogólną liczbę wszystkich użyć jednostek tekstu, wynoszącą 4158 (100%), rzeczowniki pojawiają się 1446 razy (35%), czasowniki – 621 (15%), przymiotniki – 518 (12%), zaimki – 290 (7%), przysłówki – 253 (6%), imiesłowy 81 – (2%), a pozostałe części mowy – 949 (23%)⁵. Tomik *Flagi* objętościowo jest ponaddwukrotnie obszerniejszy. Ogólna liczba wszystkich użyć jednostek tekstu wynosi 10198 (100%), przy czym rzeczowniki pojawiają się 3392 razy (32%), czasowniki – 1710 (17%), przymiotniki – 1190 (12%), zaimki – 697 (7%), przysłówki – 522 (5%), imiesłowy 292 – (3%), a pozostałe części mowy – 2395 (24%). Mimo to, jak widać, stosunek procentowy obu tekstów jest niemal identyczny, co ilustrują poniższe wykresy.

³ Opieram się tutaj na metodzie zaproponowanej przez Grzegorza Ojcewicza. Patrz: idem, „*W woskowym wianku*” Borysa Popławskiego. *Analiza statystyczna i interpretacja*, „Acta Neophilologica” 2009, nr 11.

⁴ Ilościowo-jakościowa analiza tekstu została szerzej przedstawiona we wspomnianym artykule G. Ojcewicza.

⁵ Dane pochodzą z artykułu G. Ojcewicza.

Wykres 1

Liczba użyc (frekwencja) poszczególnych części mowy *W woskowym wianku*

Na podstawie powyższych danych można zaryzykować twierdzenie, że w świecie poetyckim Popławskiego dominuje struktura rzeczownikowa. Rzeczownik pełni w nim funkcję nadrzędną, stanowi bazę, dzięki której można dotrzeć do preferencji leksykalnych twórcy. W słowniku poety zdecydowanie częściej jest stosowana liczba pojedyncza (w *W woskowym wianku* stanowi ona 80% wszystkich użytych rzeczowników, we *Flagach* – 75%). Ponadto przeważają rzeczowniki pospolite nad własnymi, konkretne nad abstrakcyjnymi, nieżywotne nad żywotnymi, nieosobowe nad osobowymi.

Rzeczownikami charakteryzującymi się najwyższą frekwencją w *W woskowym wianku* jest „niebo” (*небо*), „świat” (*мир*) i główna dominanta – „dusza” (*душа*). We *Flagach* „dusza” pojawia się, co prawda, tyle samo razy, nie stanowi jednak dominanty. Wyżej od niej na liście rangowej znajdują się jednostki „gwiazda” (*звезда*), „świat”, „anioł” (*ангел*), „słońce” (*солнце*) i najwyżej – „niebo” (*небо*). Nastąpiło tu więc nieznaczne przestawienie akcentów poetyckich. Poza tym zarówno „niebo”, jak i „dusza”, a także większość wyżej wymienionych rzeczowników dotyczy tej samej sfery, jaką jest tematyka duchowa i religijna.

W obydwu zbiorach zasadniczą rolę odgrywają elementy przyrody. Pojawiają się w nich pory roku i ich główne atrybuty, a śnieg zyskuje rangę szczególną. Równie często co pory roku zmieniają się w świecie Popławskiego pory dnia, poczynając od świtu po zachód słońca, wieczór, mrok, ciemność oraz noc. Teksty obfitują ponadto w elementy fauny i flory, rozmaite skupiska wodne, ciała niebieskie i zjawiska świetlne, ukształtowanie terenu, jak góry oraz przeciwstawne im przepaści i otchłanie. Istotną rolę odgrywa też motyw wieży.

Z racji tego, że tomik *Flagi* jest zdecydowanie obszerniejszy, elementów leksykalnych jest stosunkowo więcej, jednak zakres tematyczny się nie zmienia. Natomiast wyraźniej niż w *W woskowym wianku* zaznacza się w nim słownictwo religijne, gdzie oprócz wyodrębnionej w pierwszym tomiku „duszy” pojawiają się liczni „aniołowie” (*ангелы*), „raj” (*рай*), „piekło” (*ад*) i „Bóg” (*Бог*). Widoczny

jest też w owym zbiorze motyw podróży, która ma swoje odzwierciedlenie w obrazie „sterowca” (*дирижабль*), „okrętu” (*корабль*), „łódki” (*лодка*), „statku” (*судно*), oraz „drogi” (*дорога*), „tramwaju” (*трамвай*) i „pociągu” (*поезд*), będących swoistą metaforą rosyjskiej rzeczywistości emigracyjnej⁶. Oba teksty wypełniają ponadto metafizyczne rozmyślenia na temat życia, śmierci i przeznaczenia, jak również takich uczuć, jak miłość, szczęście, smutek. Istotne miejsce zajmuje w nich także poetyka snu.

Przymiotniki zarówno w *W woskowym wianku*, jak i *Flagach* stanowią ponad 12% wszystkich wyodrębnionych form. Oznacza to, że w aspekcie statystycznym na każde trzy rzeczowniki wypada jeden przymiotnik, co potwierdza nadrzędną funkcję rzeczownika.

Najważniejsze pole sensoryczne stanowi dla pisarza w obydwu zbiorach kolorystyka, a co za tym idzie wrażenia wzrokowe. Tą samą barwą dominującą jest w nich biel, aczkolwiek we *Flagach* na równi z bielą występuje czerń, która i w zbiorze *W woskowym wianku* zajmuje jedno z czołowych miejsc. We *Flagach* kontrast tych dwóch barw uwidacznia się, mimo to zostaje zachowana między nimi równowaga. To jeszcze nie zupełny mrok, ale już nie wyłącznie światłość. Istotnymi barwami w obu tomikach jest także róż, błękit i kolor złoty. W jednej z recenzji Lew Gomolicki napisał, że „cechą charakterystyczną *Flag* jest obfitość obrazów, odbić świata, kolorowych i pstrych, jak świąteczne flagi”⁷, co znajduje swoje statystyczne potwierdzenie w niniejszej analizie. Poza tym w obu zbiorach odnajdujemy liczne przymiotniki odwołujące się do pór roku i dnia. Dodatkowo tomik *Flagi* ponownie został wzbogacony o przymiotniki ze sfery religijnej i duchowej typu: „piekielny” (poeta używa kilku form tego przymiotnika: *адный*, *адов*, *адский*), „anielski” (*ангельский*), „boski” (*божественный*) i „święty” (*святой*, *священник*).

Przeprowadzona analiza dowiodła, że w obydwu tekstach przeważają przymiotniki relacyjne nad jakościowymi. Odwołują one nas tym samym do innych obiektów i czynności, kolejny raz podkreślając nadrzędną rolę rzeczownika w idiolektie twórcy. Warto tu też, jak zaproponował Grzegorz Ojcewicz, zwrócić uwagę na aspekt morfologiczny przymiotników. Poeta preferuje tworzenie przymiotników za pomocą przedrostka *без-/бес* oraz morfemu *не-* dodawanego do postaci wyjściowej przymiotnika⁸. Popławski nie rezygnuje z tych środków także

⁶ Zob. Ю.В. Матвеева, *Корабли и поезда „сыновей” эмиграции*, [w:] *Русское зарубежье: приглашение к диалогу*, отв. ред. Л.В. Сыроватко, Калининград 2004, s. 28–36.

⁷ L. Gomolicki, *Na orbicie szczęścia*, [w:] B. Popławski, *Автоматyczne wiersze*, tłum. G. Ojcewicz, Olsztyn 2009, s. 420.

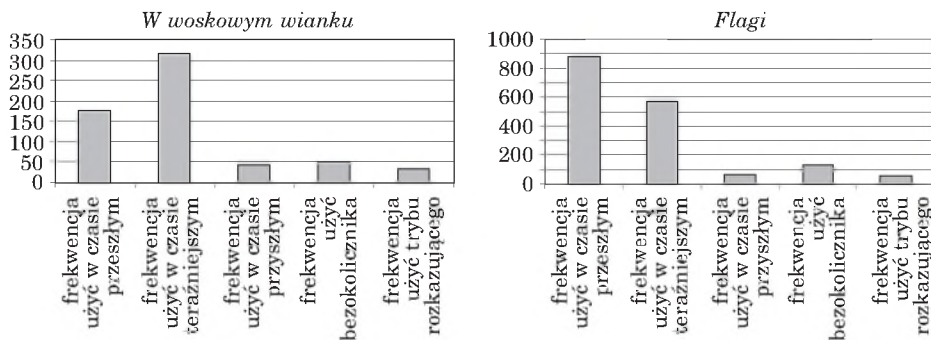
⁸ G. Ojcewicz, „*W woskowym wianku*” Borysa Popławskiego... .

w zbiorze *Flagi* (безбрежный, бездонный, безлюдный, безысходный, невидимый, невозможный, недоступный, необъяснимый, необъятный, неслышимый). Połączenia danego typu mogą świadczyć o pewnym braku, niedosycie czy też bezkresie jakiegoś obiektu, czynności lub zjawiska, dokonując tym samym poszerzenia przestrzeni.

Także w przypadku czasownika liczba użyć jest bardzo zbliżona. W *W woskowym wianku* wynosi ona 15%, we *Flagach* 17%. A zatem na każdy czasownik przypadają dwa rzeczowniki. Na podstawie dokonanego rozbioru materiału łatwo stwierdzić, że w pierwszym tomiku Popławski preferuje formy czasu teraźniejszego. Stanowią one ponad połowę użyć w stosunku do wszystkich osobowych form czasownikowych odnotowanych w danym tekście. We *Flagach* autor częściej natomiast stosuje formę czasu przeszłego, która stanowi niemal jedną trzecią wszystkich osobowych form czasownikowych. Podmiot liryczny używa przy tym głównie 3 osoby liczby pojedynczej oraz mnogiej.

Wykres 2

Liczba użyć (frekwencja) różnych form czasownika

W obydwu tekstach poeta rzadko stosuje czasowniki w formie bezokolicznika i trybu rozkazującego. Płyne stąd wniosek, że poezja Popławskiego nie jest apelatywna, nie narzuca odbiorcy punktów widzenia podmiotu lirycznego przez wielokrotne odwoływanie się do świadomości czytelnika⁹. Podmiot liryczny zdecydowanie preferuje pozycję aktywnego uczestnika we wszelkich zjawiskach zachodzących w przyrodzie – czy to w teraźniejszości, czy przeszłości. W przypadku tomiku *W woskowym wianku* przyjął on pozycję sprawozdawcy z wydarzeń bieżących, we *Flagach* opisuje to, co już było, dokonuje pewnego bilansu, podsumowuje, wyciąga wnioski.

⁹ Ibidem.

Najważniejsze czynności należą do obszaru egzystencji. W obydwu prezentowanych zbiorach czasowniki „być” (*быть*) i „spać” (*спать*) mają najwyższą rangę. Dodatkowo we *Flagach* pojawiają się bliskoznaczne dla czasownika „spać” bezokoliczniki „zasnąć” (*заснуть*) i „drzemać” (*дремать*). Odwołać się tu należy do wspomnianej już powyżej poetyki snu. Sen to stan pośredni między życiem i śmiercią. Od snu już tylko krok do umierania. Co istotne, w tomiku *Flagi* czasowniki „umierać” (*умирать*) i „umrzeć” (*умереть*) znajdują o wiele szersze zastosowanie. W *W woskowym wianku* czasownik ten pojawia się dwukrotnie w formie dokonanej, we *Flagach* 23-krotnie, z czego 12 razy w formie dokonanej i 11 w niedokonanej. Dodatkową ciekawostką jest fakt, iż czasownik „umierać” został w zbiorze *Flagi* użyty dokładnie tyle samo razy co czasownik „żyć” (*жить*). To ciekawe spostrzeżenie, biorąc pod uwagę, iż „czerń” i „biel” także zostały użyte tyle samo razy. Momentu zamierania można się też dopatrzeć w użytych czasownikach „znikać” (*исчезать*) i „tonąć” (*тонуть*).

Wiadomo, że motyw śmierci (sztuka umierania) i snu zajmuje w twórczości Popławskiego miejsce niezwykle istotne, a z każdym nowo powstałym tomikiem ulega nasileniu. Teza ta znajduje swoje statystyczne potwierdzenie w niniejszej ilościowo-jakościowej analizie dwóch zbiorów Popławskiego¹⁰.

W *W woskowym wianku* obok snienia równie ważne dla poety są wrażenia sensoryczne, których źródłem jest dźwięk oraz bodźce wzrokowe. Moment ten znajduje swoje potwierdzenie także w tomiku *Flagi*. Czasownik „śpiewać” (*петь*) w przypadku obydwu tekstów występuje zaraz po czasowniku „być” i „spać”. Zaraz za nimi w *W woskowym wianku* lokuje się czasownik „patrzeć” (*смотреть*), który we *Flagach* jest poprzedzony jedynie czasownikiem „iść” (*идти*), co z kolei może być nawiązaniem do zasygnalizowanego już wcześniej motywu podróży. Na wspomnianą sensorykę składa się także dość licznie występujący bezokolicznik „świecić, jaśnieć, lśnić, błyszczeć” (*сиять*) i „palić się, płonąć” (*гореть*). We *Flagach* do głosu dochodzi także nieobecny w *W woskowym wianku* czasownik „gasnąć” (*заснуть*), który wiąże się z procesem zanikania, zasypiania, umierania.

Z czasownikiem „śpiewać”, wskazującym na wrażenia słuchowe, wiążą się z kolei bezpośrednio inne aktywne czasowniki akustyczne, jak „śmiać się” (*смеяться*) czy „milczeć” (*молчать*)¹¹. Czasowniki te pojawiają się we *Flagach*,

¹⁰ Motyw snu w twórczości Popławskiego podjęła m.in. Irina Kaspé w artykule *Ориентация на пересеченной местности: Странная проза Бориса Поплавского*, „Новое литературное обозрение”, 2001, nr 47, s. 187–202.

¹¹ Warto tu wspomnieć, że poezji Popławskiego jest przypisywana niezwykła muzykalność i dźwięczność. Zob. m.in. M. Слоним, *Книга стихов Б. Поплавского (Б. Поплавский „Флаги”)*,

przy czym ten ostatni zajmuje dość wysokie miejsce na liście rangowej, natomiast czynność śmiania się jest nieco dalej. Śmianie się poprzedzają takie czasowniki, jak „płakać” (*плакать*) i „krzyczeć” (*кричать*), które posiadają ładunek emocjonalny – wyrażają nieszczęścia, smutek, tragedie – czy też są wołaniem o pomoc. We *Flagach* Popławski po raz pierwszy używa też czasownika „modlić się” (*молиться*), co stanowi kolejny dowód na to, że pisarz coraz bardziej zwraca się ku tematyce religijnej. Poza tym problematyka religijnych poszukiwań w twórczości pisarza była niejednokrotnie podejmowana przez badaczy, a powyższa analiza po raz kolejny jest tego statystycznym potwierdzeniem.

Najaktywniejszą jednostką wśród przysłówków w obydwu tomikach jest „gdzie” (*зде*). Korespondują z nim dwa następne, także zajmujące czołowe pozycje na liście rangowej: „tam” (*там*) oraz „daleko” (*далеко*). Są to ważne sygnały o preferencjach pisarza, który w taki sposób „rozciąga” przestrzeń i umieszcza obiekty czy też czynności w bliżej nieokreślonych miejscach. Przysłówek „gdzie” może także symbolizować poszukiwania podmiotu lirycznego (religii, Boga, prawdy¹²), których niemal całe życie doświadczał Popławski. W tomiku *W woskowym wianku* ową nieokreśloność i rozciąganie w przestrzeni jeszcze bardziej podkreśla przysłówek „dookoła”/„wokół” (*вокруг*), natomiast we *Flagach* przysłówki „daleko” (*далеко*), „nisko” (*низко*), „wysoko” (*высоко*). W tomiku tym pojawia się także, oprócz dominującej jednostki „gdzie”, przysłówek „kiedy” (*когда*), i odpowiadające mu kolejne dwa „rano” (*утро*) i „potem” (*потом*), dzięki którym została pozornie „wydłużona” nie tylko przestrzeń, ale i czas. W *W woskowym wianku* funkcję tę pełni z punktu widzenia rejestracji szybkości ruchu przysłówek „powoli” (*медленно*), który w zbiorze *Flagi* nie odgrywa już tak dużej roli, a jego liczba jest zbliżona do przeciwstawnego mu słowa „szybko” (*быстро*). O wiele ważniejszą funkcję pełni tu przysłówek „nagle” (*вдруг*), dzięki któremu powstaje element zaskoczenia, a co za tym idzie – pewien rodzaj krótkotrwałej dynamiki.

Najważniejszą warstwą sensoryczną w obu zbiorach jest jednostka „cicho”/ „po cichu” (*тихо*), dodająca wypowiedzi lirycznej spokoju i łącząca się logicznie z patrzeniem w dal. Zastosowany w tomiku *W woskowym wianku* przysłówek „przepięknie” (*прекрасно*) w kolejnym analizowanym zbiorze niemal całkowicie

[w:] *Борис Поплавский в оценках и воспоминаниях современников...*, s. 169–171; P. Гальцева, *Они его за муки полюбили*, „Новый мир” 1997, nr 7, s. 213–221; К. Аликин, *Метрика и ритмика стиха Бориса Поплавского*, „Наука. Университет. 2005”, Новосибирск 2005, s. 136–144.

¹² Zob. А. Богословский, *Искатель духовной свободы*, „Новый мир” 1993, nr 9, s. 243–247; Н. Татищев, *О Поплавском; Поэт в изгнании; Исповедь Бориса Поплавского*, [w:] *Борис Поплавский в оценках и воспоминаниях современников...*, s. 92–108, 131–133.

zanika, a jego miejsce zajmuje jednostka „straszno/strasznie” (*страшно*). W skali ocen zarówno przysłówek „przepięknie”, jak i „strasznie” wyrażają stosunek podmiotu do przedstawianej rzeczywistości, z tą różnicą, że w *W woskowym wianku*, jak pisze Ojcewicz, zgodnie z wewnętrznym impulsem autorskim umieszczonym w rzeczowniku „dusza” pisarz podkreśla więź między pięknem i sprawami duchowymi¹³, natomiast przysłówek „strasznie” we *Flagach* może wiązać się z jakimś wydarzeniem, które miało miejsce w przeszłości – stąd płacz i krzyk, a co za tym idzie szukanie wsparcia w modlitwie i religii.

Kolejną ważną informację niesie ze sobą analiza zaimków. Zarówno w zbiorze *W woskowym wianku*, jak i *Flagi* prym wiodą zaimki osobowe, za którymi lokują się zaimki dzierżawcze. Kolejność pozostałych zaimków różni się nieznacznie, nie wynika jednak z nich aż tak istotna informacja dla badacza.

Wśród zaimków osobowych największą frekwencją w obu zbiorach odznacza się jednostka „ja” (*я*). Zajmuje ona jednocześnie pierwsze miejsce na liście rang w tej kategorii wyrazów i niemal góruje nad pozostałymi desygnatami. Zaraz za nią lokuje się zaimek osobowy „my” (*мы*). W zbiorze *Flagi* położenie powyższych dwóch zaimków na liście rangowej jest identyczne, różnica między nimi jest jednak niewielka i wynosi 5 jednostek. Może to być pewien sygnał, że podmiot liryczny powoli przestaje skupiać uwagę wyłącznie na sobie. Zaraz po „ja” i „my” w obydwu tomikach znajdują się przysłówki osobowe „ty” (*ты*) i „on”. Warto przy okazji zauważyć, że w pierwszym analizowanym tekście nie ma zaimka „wy” (*вы*) ani jego form deklinacyjnych, pojawia się on za to we *Flagach*, jednak jego frekwencja jest wciąż niewielka.

Powyższe dane dowodzą o szczególnej roli zaimka osobowego „ja” w pisarstwie Popławskiego. „Ja” jest świadectwem egocentryzmu twórcy, albowiem wyraźnie dystansuje się on od pozostałych zaimków, zyskując zdecydowaną przewagę statystyczną i podkreślając obecność nadawcy komunikatu jako kreatora poetyckiej rzeczywistości¹⁴.

Zaimek „wszystek/cały” (*весь*), tak chętnie stosowany w *W woskowym wianku*, także w tomiku *Flagi* znajduje swoje szerokie zastosowanie. Nie jest, co prawda, aż tak obficie używany, jak zaimki „ja”, „my”, „on” czy „ty”, znajduje się jednak zaraz za nimi i świadczy o upodobaniu pisarza do uogólnień, generalizowania zjawisk i wrażeń, preferowania pewnej nieokreśloności, do której można zaliczyć sprawy egzystencjalne i duchowe, reprezentowane przez rzeczowniki „dusza”, „niebo”, czasowniki „być”, „spać”, czy przymiotniki „biały”, „czarny”, „różowy”.

¹³ G. Ojcewicz, *W woskowym wianku, Borysa Popławskiego...*

¹⁴ Ibidem.

Podsumowując nasze obserwacje, można stwierdzić, że zarówno w zbiorze *W woskowym wianku*, jak i we *Flagach* znajdziemy znacznie więcej cech wspólnych aniżeli różnic. W obydwu analizowanych tekstach ważną rolę odgrywa przyroda, uwagę przyciąga kolorystyka, wrażenia wzrokowe i słuchowe, obecny jest motyw snu i śmierci, rozważania egzystencjalne, pewna nieokreśloność, rozciąganie przestrzeni i czasu, a także egocentryzm podmiotu lirycznego. Na tej podstawie można twierdzić, że Popławski stworzył kolejny tomik według reguł poetyckich zawartych w poprzednim zbiorze. To, co nowe we *Flagach*, tj. liczne nawiązania do sfery duchowej, religii, motyw podróży, nie wynika ze zmiany światopoglądu czy przekonań poety, lecz jest skutkiem jego naturalnego rozwoju psychicznego i fizycznego. Na drodze życia napotyka on nowe zdarzenia, nowych ludzi, eksperymentuje z odmiennymi stanami świadomości, coraz gorliwiej dyskutuje z Bogiem. Wszystko to w efekcie wzbogaca go o nowe doświadczenia, doznania, uczucia i przemyślenia, wpływa na ewoluowanie idiolektu pisarza. Jego utworom nie towarzyszy już tylko śmiech i zachwyt jak w przypadku tomiku *W woskowym wianku*, ale i strach, niepewność, poszukiwania duchowe. Dla podmiotu lirycznego ważne staje się nie tylko to, co jest, ale i to, co było. Warto tu wspomnieć, że cała twórczość Popławskiego jest autobiograficzna, a zmiany w tomiku *Flagi* wskazują na zmiany w jego życiu.

Przedstawiony punkt widzenia jest w zamiarze fragmentem większej całości poświęconej badaniu idiolektu poety. W niedługim czasie wzbogacą go bowiem trzy kolejne ilościowo-jakościowe analizy tomików poety: *Sterowiec donikąd*, zawierający wiersze z okresu 1924–1935, *Śnieżna godzina*, zawierający wiersze z okresu 1931–1935 i odnaleziony w archiwum poety w 1998 r. rękopis *Automatycznych wierszy* z okresu 1930–1933. Stworzą one pełny obraz poetyki Popławskiego i dostarczą dowodów w postaci analizy statystycznej. Dzięki ilościowo-jakościowej analizie tekstów Popławskiego, bez jakiegokolwiek ingerencji w życie osobiste twórcy udało się nam przybliżyć styl oraz światopogląd pisarza. Co więcej, powyższe statystyczne dane znalazły swoje potwierdzenie w innych badaniach dorobku rosyjskiego emigranta i jego życia.

Резюме

„В венке из воска” а „Флаги” Бориса Поплавского.
Статистика и интерпретация

Настоящая статья является результатом исследования поэтики Бориса Поплавского и наблюдений за развитием его поэтики во времени. Предметом исследования были две книги стихов: том *В венке из воска*, содержащий самые ранние стихи поэта 1922–1930 гг., и сборник

Флаги, включающий в себя произведения 1923–1930 гг. В исследовании обоих сборников был использован количественно-качественный метод анализа текста, благодаря которому мы определили параметры поэтики Бориса Поплавского „в чистом виде”, т.е. без учёта его биографии, и указали прежде всего на сходные места в обоих текстах, а также наметили эволюционный путь, который реализовался в позднейших поэтических сборниках Бориса Поплавского.

Summary

*„From a Garland of Wax” and „Flags” of Boris Poplavsky.
Statistics and interpretation*

The present article is a result of a research on the poetics of Boris Poplavsky and the observation of the development of his poetics in time. The subjects of this research were two volumes of verse: *From a Garland of Wax*, containing the earliest poems of the poet written in the years 1922–1930 and *Flags* containing poems written in the years 1923–1930. During the research on both volumes of verse a quantitative-qualitative method of analysis was used, thanks to which we defined the parameters of Boris Poplavsky’s poetics „in its pure form”, i.e. without taking into account his biography. Furthermore, we showed similarities between both texts and marked out the way of the evolution accomplished in the subsequent poetic work of Boris Poplavsky.